

Θεατρική Στήλη

«Έθνικό Θέατρο».

«Ο Βασιλικός» του Α. Μάτεσι.

Ένας από τους λιγιστούς θησαυρούς της παλαιάς θεατρικής παραγωγής του τόπου μας είναι ο «Βασιλικός». Ο συγγραφέας του Αντώνιος Μάτεσι, που γεννήθηκε στη Ζακύνθο στα 1794, ήταν απόγονος παλαιών πολεμιστών, και άνηκε στις αριστοκρατικότερες έλληνογενετικές οικογένειες. Οι σύγχρονοί του τον χαρακτήριζαν ως άνθρωπο άπείριτο, φιλόκαλο, πολυμαθέστατο και σοφό, γεμάτο γαλήνη και μετριοφροσύνη.

Πρωτοπόρος, βγαλμένος απ' το Σολωμικό κύκλο, εργάστηκε για την επικράτηση της δημοτικής μας γλώσσας.

Πνευματικής αξίας άνθρωπος, και ευρείας μορφώσεως, δέ θαμπώθηκε από τ' αριστοκρατικά του οικόσημα. Η ματιά του σταθερά αντίκρισε τους πλατείς ορίζοντας της πνευματικής ελευθερίας, της λυτρώσεως του ατόμου από τα καταθλιπτικά αναχρονιστικά «ταμπού».

Ο «Βασιλικός» γράφτηκε στα 1830, και είναι το μοναδικό δυστυχώς θεατρικό έργο του Μάτεσι. Κύριο θέμα έχει τον κοινωνικό αγώνα, τη νίκη του νέου πνεύματος της ανεξαρτησίας και ελευθερίας του ατόμου που κτυπά γερά το παρηκμασμένο πνεύμα του φεουδαρχισμού και του δεσποτισμού.

Το θέμα αυτό με το πλατύ και γενικότερο ένδιαφέρον πλαισιώνεται από το ήθογραφικό στοιχείο.

Η ατμόσφαιρα της παλαιάς Ζακύνθου είναι δοσμένη ανυπερβλήτα από το Μάτεσι. Τύποι και χαρακτηρισμοί μεσοκλασικά γραμμένοι. Μεγαλοάρχοντες και μικρομπτακάληδες, ντελάληδες και χαρτορζίτρες, σπουδονοί και καλομεκρηδες. Ένα ποικιλόχρωμο μοσαϊκό αριστοτεχνικά συνταιριασμένοι, φωτισμένο με τοπικό χρώμα, και την ιδιοματική Ζακυνθινή διάλεκτο, κάνει το «Βασιλικό» εκτός των άλλων θεατρικών προσόντων του, ντοκουμέντο ήθογραφικό και γλωσσολογικό.

Το έργο αυτό, το ξεχωριστό μέσα στην ιστορία της νεοελληνικής δραματουργίας, αξίζει πραγματικά να έχει τη θέση του στην Έθνική Σκηνή. Το έλεκτο ανέβασμά του μάς έκανε να χαρούμε ένα γνήσιο ελληνικό έργο.

Η σκηνοθεσία του κ. Ροντήρη δημιούργησε τη κατάλληλη ατμόσφαιρα, και μέσα σ' αυτή πήραν παλμό ζωής το Ρουκαλιέικο άρχοντικό, και η παλιά Ζακύνθος με τους τύπους και τα έθιμά της. Οι συντομεύσεις του κειμένου, και ο γοργός ρυθμός της παραστάσεως απέκρυψαν αρκετές μακρυνγορίες του έργου.

Στη σκηνογραφία ο κ. Κλώνης δέν έδωσε την επιβλητικότητα που χρειαζόταν το έξωτερικό ενός Ζα-

κυνθινού άρχοντικού από τα μεγαλύτερα της εποχής εκείνης. Το έσωτερικό, άρμονικό σε χρώμα και γραμμή, έξυπνέθηκε με την άρχιτεκτονική ποιικιλία του τη κίνηση των ήθοποιών. Το άσβυστο καντήλι μπρός στο εικονοστάσιο, ή επιβλητική εικόνα του προστάτορα, το άναμένο καντηλέρι του λαδιού για το γυναικείο νυχτέρι, μάς μετέφεραν στη παλιά εποχή, ζωντάνεψαν την ατμόσφαιρα του παλιού γυναικονίτη, που τη τραγωδία του τόσο συγκινητικά και ανθρώπινα απέδωσε ή Σαπφώ Άλκαιο με την άπείριτη και μεγάλη τέχνη της.

Γενικά όλοι οι ήθοποιοί εργάστηκαν καλά. Ο κ. Παρασκευάς απέδωσε, το φατόρο κύρ—Γερασμάκη, γεμάτον έπαρξήτικες μικροπονηρίες και λαγικές ραδιοιργίες, με λεπτό τρόπο που χαρακτηρίζει το δημοιργικό παιξισμό του. Ο κ. Γληνός μάς ξαναθύμισε τον καλό ήθοποιό του «Τέλος του ταξειδιού», ήταν ίκανοποιητικώτατος ως κόντε Ρουκάλας. Ο κ. Άκωβίδης κρεάργησε ένα παλιό Ζακυνθινό τύπο με μαεστρία μοναδική. Περισσότερη θερμότητα αν έβαζε στο παιξισμό του ο κ. Μινωτής θα έξυπνέτοσε καλύτερα τον τύπο του νεαρού πρωτοπόρου Δραγαγίου, που δέν έχει από το Μάτεσι τη πρότουσα πλαστική βαρύτητα. Ο ξρωτας δέν πέρνει πολλή θέση στο έργο, άγνά διαγράφεται το έρωτικό ζευγάρι, και μέτρια παίχτηκε απ' το κ. Δενδραμή και τη κ. Ρίτα Μυράτ.

Το ψυχολογημένο και λεπτό παιξισμό του κ. Ν. Παπαγεωργίου στον έπεισοδιακό ρόλο του κύρ-Νικόλα, μάς έκανε να λυπηθούμε για το άτύχημα της φωνής του. Περίωργισε τη δράση του έλεκτου αυτού καλλιλέχη που πολλά μοροούσε να προσφέρει ακόμα στην Έλληνική Σκηνή.

Αί κ. Μουστάκα και Ραφτοπούλου, καθώς και ο κ. Εύθυμιού, διέπλσαν αριστοτεχνικά λαϊκούς τύπους με το όλοζώντανο παιξισμό τους. Η υπερβολή όμως, που ίσως ο σκηνοθέτης τους υπέδειξε, δέ βρήσκω να έχει τη θέση της σε σατυρική ήθογραφία. Καλλίτερο για το είδος αυτό ήταν το παιξισμό του κ. Δεστούνη καθώς και του κ. Αύλωνίτη.

Όσο για τον κ. Λεπενιώτη, τον ήθοποιό που ανέκαθεν ζημίωσε το πηγαίο ταλέντο του με την υπερβολή, αυτή τη φορά ζημίωσε όχι μονάχα τον έαυτό του, αλλά και όλόκληρη τη σκηνή του φόνου. Βεβαίως, πρόκειται περι ύποθετημένου προς στιγμήν φόνου σατυρικού δράματος, όπως οδήποτε, δίπλα σ' ένα σκοτωμένο, οι μπουφονισμοί είναι τελείως άταίριαστοι, και εκτός αυτού ή εποχή μας δέν τους ανέχεται πιά.